

(Политика: 5.12.2010)

Двадесетак радника у тишини праве металне делове за клима уређаје и гондоле за тржне центре, у некадашњем срцу „Змаја”, где је некада, поред прастарих машина, пулсирало хиљаде машинаца. Више од 95 одсто жетве бивше СФРЈ зависило је од комбајна који су се „порађали” у халама индустријског гиганта за производњу комбајна и пољопривредних машина, социјалистичког наследника краљеве фабрике аероплана и хидроплана. Остаци тих фабричких погона, дугачке зграде са полупаним прозорима и забрављеним вратима, прекривени су циновским рекламама за хипермаркет „Корт”, које лелујају на децембарској кошави.

Готово четири године после приватизације срца „Змаја”, Индустрије пољопривредних машина, комбајни су утихнули.

Готово четири године после приватизације срца „Змаја”, Индустрије пољопривредних машина, комбајни су утихнули. Уместо замашћених радника који су одлазили кућама, сада из модерног хипермаркета излазе купци гурајући колица напуњена робом са попустом, привучени рекламом „куповине са пет звездица”. Да ли је ово још једна у низу приватизација, тако карактеристичних за транзициону Србију, после које се гаси производња, радници одлазе, а земљиште на атрактивној локацији по правилу служи за неке друге намене? На дан продаје, 22. децембра 2006. године, у Змају је радило 643 радника. Сада их има седамдесетак. Али изградња хипермаркета, престанак производње комбајна и масовни одлазак радника није једини епилог приватизације фабрике купљене за милион и пет хиљада евра, која се простире на површини од 18 хектара, на чворишту аутопутева Београд–Загреб и Београд – Нови Сад. Овлашћени представник конзорцијума који је купио фирму Павле Башић ухапшен је пре месец и по дана, доводећи се у наводну везу са „прањем новца” за наркобоса Дарка Шарића, за којим трагају српске власти. Његов адвокат Владимир Бељански изјавио је за „Политику” да је Башић окривљен пред Посебним одељењем вишег суда у Београду и прецизирао да суд не разматра Башићево учешће у приватизацији и управљању „Змајем”. Башић је, наиме, до пре годину и по дана био и председник Управног одбора „Змаја”, па је

евентуално довођење у везу Шарићевог новца са куповином бившег поноса београдске металске индустрије био је повод да упитамо генералну директорку ИПМ „Змај” Весну Миљковић – ко је заправо власник фабрике?

Позирајући најпре поред уметничке скулптуре змаја од металних рестлова, са исплаженим црвеним језиком, постављене као заштитни знак компаније у реновираној пословној згради, Миљковићева је указала:

– Власник је конзорцијум правних лица „Змај” који чине: D ARCY&PLATT doo (један одсто у уделу), FINPRO LLC (18 одсто), AGROCOOP (31 одсто), АД, и FIGRA d. o. o., Београд (50 одсто).

Миљковићева истиче још нешто: „Ни ја, ни запослени, нисмо имали контакт ни са ким другим, осим са овлашћеним представником конзорцијума, господином Башићем. Он је био и председник Управног одбора две и по године, и није учинио ништа на штету фабрике, нити је тражио да послујемо ван закона. О Дарку Шарићу нисам ни чула, ни знала, нити сам га видела, као ни директора „Агрокопа” Зорана Ћопића. Нити је у „Змај” дошао динар компаније из „Агрокопа”.

Према досадашњим наводима у медијима који су пратили истрагу о Шарићевом прању новца, процењује се да је Дарко Шарић на разне начине учествовао у куповини петнаестак предузећа у Србији, преузимајући део тржишта Подгоричанина Антона Станаја, ухапшеног у септембру 2007. због шверца цигарета. Станајева фирма „Рокшпед” има власништво и уделе у већем броју српских предузећа, међу којима је и „Агрокоп”, један од чланова конзорцијума који је купио „Змај”, са учешћем у власништву од 31 одсто.

Средишњи, такозвани грађевински део (седам хектара) без фабричких погона, са магацинима и некадашњом управном зградом, продат је јавним надметањем, 2005. године, за 2,7 милиона евра компанији „Дарс енд Плат”.

Међутим, директорка Миљковић прецизира да је време показало да неки од чланова конзорцијума, осим почетне цене коју су платили агенцији, ништа нису улагали у „Змај”, нарочито „Агрокоп”, а да Зоран Ћопић, као директор те фирме у моменту када је

потписан уговор, није био у „Змају”. Ћопић је такође мета истражних органа због наводних малверзација у приватизацији београдског ИКЛ-а.

Зато је директорка Миљковић, увиђајући да „Агрокоп” упада у неликвидност, и бојећи се за статус „Змаја”, сматрала да би било добро да „Агрокоп” изађе из конзорцијума.

– Тако је, анексом уговора о конзорцијуму, 31. августа 2009. „Агрокоп” сведен на један одсто учешћа у конзорцијуму. Такође је замењен законски заступник конзорцијума, па је уместо Башића заступник постао Зоран Копривица из Новог Сада.

На наше питање, ко је сада већински власник „Змаја”, Миљковићева је одговорила: компанија „Родић”.

Сада се комуникација пословодства са власницима одвија са Копривицом, који је председник УО. Да је фирма „Родић МБ” већински власник, може се видети из интерних извештаја Агенције за приватизацију о редовној контроли извршења обавеза из реализације уговора о купопродаји капитала ИПМ „Змај”, у који је „Политика” имала увид. Наиме, приликом тендерске куповине „Змаја”, конзорцијум се обавезао да у инвестициони програм за пет година инвестира шест милиона евра, уз обавезу бављења матичном делатношћу, где се, додаје Миљковићева, синдикат изборио да две године не сме бити нико отпуштен, а они који добровољно оду узму 200 евра по години стажа.

Што се тиче одржавања континуитета делатности, у уговору је дефинисано да „континуитет” у обављању основне регистроване делатности субјекта приватизације значи остварење прихода од продаје производа и услуга на годишњем нивоу који је једнак или већи од нивоа прихода оствареног од продаје производа и услуга у 2005. години.

Иако је за „Политику” из Агенције за приватизацију потврђено да је у периоду од три године конзорцијум остварио континуитет пословне делатности, из интерних извештаја Агенције за приватизацију, које поседује „Политика”, наведено је да у првој години остварени приход од продаје производа и услуга износи свега 9,40 одсто у односу на приход од продаје производа и услуга из 2005. године. У другој години од дана испуњења, континуитет је остварен са 74,89 одсто, али је у оба случаја Агенција за

приватизацију дала додатни рок за испуњење основног услова купопродајног уговора.

У ревизорским извештајима се напомиње да су и добављачи и купци („Пољоопрема”, „Вршачки виногради”...) производа „Змај”, попут тифона или тањирача, углавном из компаније система „Родић”.

Директорка Миљковић то не негира, али открива да су додатни рокови Агенције за приватизацију одобрени због чињенице да је „Змај” већ 2007. године напустило више од 500 радника.

Љубиша Обрадовић, секретар удружења металске и електроиндустрије Привредне коморе Србије, изјавио је да су потребе Србије за комбајнима око 1.000 комада годишње и да треба обновити производњу комбајна уз државне субвенције.

– Чим смо забранили пушење, алкохолисање и увођење радног времена од девет до пет, избила је револуција. Уместо да у првој години улажемо паре у производњу, добили смо штрајк – напомиње директорка „Змаја”, указујући да је за отпремнине исплаћено укупно три милиона евра.

И поред чињенице да „Змај” сада запошљава седамдесетак радника, да не производи комбајне и да се ликвидност заснива на изнајмљивању простора „Корту” (који се такође незванично повезује са Родићима), Миљковићева не види индикације да је крајњи интерес купца био да се располаже атрактивним земљиштем, купљеним за свега милион евра.

– То је апсолутна неистина, јер је „Змај” распарчаван и пре него што га је купио конзорцијум. Одлуком Владе Србије, 2003. године, решено је да идемо у реструктурање, па је погон процесне опреме (3,65 хектара земљишта) продат 2003. године за 2,436 милиона евра компанији „Меридијан балканс”, а погон Фабрике точкова, на јавној аукцији, истој компанији за 3,6 милиона евра (више од шест хектара). То значи да је 10 хектара продато за шест милиона евра, па кад говорите о цени о којој је продат „Змај” (1.005.000 милиона), то баш не стоји. Преузели смо и 12 милиона евра дугова.

Кад комбајни утихну

Пише: Александар Апостоловски
среда, 08 децембар 2010 14:59

Сада је на том земљишту још један огроман хипермаркет – „Рода”. Директорка потврђује да је холдинг браће Родић купио „Меридијан балканс”, изградио хипермаркет и издао га „Меркатору”.

Средишњи, такозвани грађевински део (седам хектара) без фабричких погона, са магацинима и некадашњом управном зградом, продат је јавним надметањем, 2005. године, за 2,7 милиона евра компанији „Дарс енд Плат”.

Дакле, то је износ новца који је „Змај” донео држави. Сада производи пољопривредне приколице и наставља да тражи било какав посао из области металског комплекса. Последњи комбајн произведен је у Земуну 2006. године. У славно доба, када се пазарило у самопослугама и дућанима, „Змај” је производио 1.200 комбајна годишње, запошљавајући више од 5.000 радника.

Рационално и нерационално

Љубиша Обрадовић, секретар удружења металске и електроиндустрије Привредне коморе Србије, изјавио је да су потребе Србије за комбајнима око 1.000 комада годишње и да треба обновити производњу комбајна уз државне субвенције.

Међутим, директорка „Змаја” сматра да су ове процене неозбиљне:

– У „Змају” се не производе комбајни, јер је то нерентабилна производња. Нама је, рецимо, за континуитет производње узета 2005. година. И то је најбоља година, јер се као купац појавила Дирекција за робне резерве која је куповала комбајне и размењивала са сељацима за пшеницу. Те године је произведено 34 комбајна.